

WASH

REKOMANDIME PER

VEPRIM

3 kapituj mbi qasjen e sigurtë në
objektet WASH, barazinë gjinore
dhe shëndetin menstrual

**WOMEN
ENGAGE**
for a Common Future

TRE KAPITUL ME REKOMANDIME MBI QASJEN E SIGURTE NE OBJEKTT WASH , BARAZINE GJINORE NE SEKTORIN WASH DHE VARFERINE MENSTRUALE NE PRODUKTE

Rekomandimet përmbajnë informacion mbi veprimet promovuese për fuqizimin e ndergjegjësimin dhe përfshirjen e komunitetit në qasjen e barabartë në objektet WASH. Informacioni do të përdoret për orë mësimore dhe veprime për përmirësimin e situatës në WASH dhe varfërinë e shëndetit menstrual për punonjësit e sektorit publik, nxënësit dhe aktorë të ndryshëm në vendet e Ballkanit dhe Evropës Lindore.

Përgatiti për print

www.wecf.org

Women Engage for a Common Future

© 2024, WECF e.V.

WECF e.V.

St. - Jakobs-Platz 10

D-80331 Munich, Germany

+49/89/23 23 938 0

wecf@wecf.org

WECF e.V. Stadtparkasse München

Kontonummer: 1313 90 50 | BLZ: 701 500 00

IBAN: DE68 7015 0000 0013 1390 50

BIC: SSKMDEMM

Supported by:

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation,
Nuclear Safety and Consumer Protection

based on a decision of
the German Bundestag

QASJE E SIGURTE NE LEHTESIRAT WASH

REKOMANIME PER VEPRIM

Hyrje

Sigurimi i aksesit të barabartë në objektet e ujit, kanalizimeve dhe higjienës (WASH) është thelbësor për promovimin e shëndetit publik, dinjitetit dhe barazisë gjinore në mbarë botën. Qasja në ujë të pastër, kanalizime dhe higjienë jo vetëm që përmirëson mirëqenien individuale, por gjithashtu kontribuon në zhvillimin e komunitetit dhe prosperitetin ekonomik. Megjithatë, pabarazitë në aksesin në objektet e WASH vazhdojnë, duke prekur veçanërisht grupet e marginalizuara dhe gjinitë jo-mashkullore.

Qëllimi i rekomandimeve për veprim të përshkruara në këtë dokument është të rrisë aksesin, përfshirjen dhe sigurinë në objektet publike WASH. Duke advokuar për përmirësimin e infrastrukturës, programet e ndërgjegjësimit, nismat e angazhimit të komunitetit, përmirësimin e mirëmbajtjes dhe pastërtisë, masat e shtuara të sigurisë dhe përmirësimin e ndriçimit dhe dukshmërisë, ne synojmë të krijojmë mjedise që plotësojnë nevojat e ndryshme të të gjithë individëve, duke siguruar që askush të mos mbetet pas në qasjen në shërbimet bazë WASH.

Rekomandime për veprim

Përmirësimi i infrastrukturës

Propozimi për përmirësimin e një qasje më të mire në objektet ekzistuese.

Kryerja e një vlerësimi të plotë të objekteve ekzistuese është thelbësore për të identifikuar barrierat specifike gjinore dhe për të siguruar që objektet WASH janë të dizajnuara për të adresuar nevojat unike dhe shqetësimet e sigurisë të grave dhe gjinive të tjera të marginalizuara.

Programe ndërgjegjësimi

Sugjerimi për fushata edukuese për të promovuar të drejtat për WASH.

Zbatimi i fushatave edukative për të promovuar të kuptuarit e të drejtave të WASH është thelbësore në fuqizimin e individëve për të mbrojtur të drejtat e tyre për akses të sigurt dhe të barabartë në ujë, kanalizime dhe objekte higjienike. Përveç kësaj, masa të tilla nxisin një kulturë të ndërgjegjësimit dhe llogaridhënies ndaj barazisë gjinore.

QASJE E SIGURTE NE LEHTESIRAT WASH

REKOMANIME PER VEPRIM

Shemb.:1: Fondi Ujë për Gratë në Australi ka zhvilluar seminare në komunitet mbi të drejtat e WASH, duke edukuar banorët vendas mbi rëndësinë e barazisë gjinore në aksesin në ujë të pastër dhe shërbime sanitare. [1]

Iniciativa të përfshirjes së komunitetit

Përfshirja e komuniteteve në procese vendimarrëse për projektet e përmirësimit të objekteve.

Angazhimi i komuniteteve në proceset vendimarrëse është thelbësor për projektimin e objekteve WASH që plotësojnë nevojat dhe preferencat specifike të banorëve lokalë. Duke përfshirë anëtarët e komunitetit, veçanërisht gratë dhe grupet e marginalizuara, në fazat e planifikimit dhe projektimit, ne mund të sigurojmë që objektet të jenë gjithëpërfshirëse, të përshtatshme nga ana kulturore dhe të qëndrueshme në afat të gjatë.

p.sh. 1: Qasja mbi Sanitetin udhëhequr nga Komuniteti i Bangladeshit (CLTS): i fuqizoi komunitetet që të vendosin kolektivisht për zgjidhjet sanitare, duke çuar në rritjen e pronësisë dhe qëndrueshmërisë së objekteve. [2]

Përmirësime mirëmbajtje dhe pastrimi

Theksimi i rëndësisë për mirëmbajtje dhe pastërti të rregullt.

Mirëmbajtja e rregullt është thelbësore për sigurimin e pastërtisë dhe funksionalitetit të objekteve publike WASH. Theksimi i rëndësisë së mirëmbajtjes së vazhdueshme jo vetëm që rrit standardet e higjienës, por gjithashtu promovon një përvojë pozitive të përdoruesit, duke kontribuar në kënaqësinë dhe mirëqenien e përgjithshme.

Rritja e masave të sigurisë

Advokim për rritje të masave të sigurisë si kamera dhe sisteme emergjence

[1] <https://www.waterforwomenfund.org/en/index.aspx>

[2] <https://www.ircwash.org/sites/default/files/Huda-2008-Community.pdf>

QASJE E SIGURTE NE LEHTESIRAT WASH

REKOMANIME PER VEPRIM

**Tiparet e aksesueshmërisë për personat me aftësi të
Zbatimi i masave për të rritur aksesin për individët me aftësi të kufizuara.**

Mbështetja për rritjen e kushteve të sigurisë si kamerat e vëzhgimit dhe sistemet e emergjencës janë thelbësore për të garantuar sigurinë dhe mirëqenien e individëve që përdorin objektet publike WASH. Duke zbatuar këto masa, ndihmojmë në parandalimin e incidenteve të mundshme të ngacmimit, vandalizmit ose shqetësimeve të tjera të sigurisë, duke krijuar një mjedis të sigurt për të gjithë përdoruesit.

Ndriçim dhe dukshmëri e përmirësuar

Përmirësimi i ndriçimit në dhe rreth objekteve publike WASH.

Përmirësimi i kushteve të ndriçimit brenda dhe rreth objekteve publike WASH është veçanërisht i rëndësishëm për sigurinë gjinore, pasi ndihmon në zbutjen e rrezikut të dhunës fizike dhe ngacmimit. Ndriçimi i pamjaftueshëm mund të krijojë mundësi që autorët të synojnë individë, veçanërisht ata që tashmë mund të përballen me dobësi të shtuara për shkak të identitetit të tyre gjinor. Duke përmirësuar dukshmërinë, këto objekte bëhen hapësira më të sigurta ku të gjitha gjinitë mund të ndihen të sigurtë dhe të mbrojtur.

Programe dhe nisma ekzistuese

1. Misioni Swachh Bharat (Fushata Pastro Indinë) - India:

- Nisur në 2014, nisma fokusohet në përmirësimin e higjienës dhe pastërtisë, përfshirë qasjen në banjot publike.
- Çoi në ndërtimin e miliona banjove në të gjithë vendin, duke rritur cilësisht objektet e higjienës. [3]

2. Fondi Ujë për Gratë - Australi:

- Ky program mbështet projekte që synojnë të përmirësojnë praktikën e ujit, kanalizimeve dhe higjienës, veçanërisht duke u fokusuar në barazinë gjinore dhe përfshirjen sociale.
- Janë financuar iniciativa të ndryshme që promovojnë akses të sigurt në objektet WASH në rajonin Azi-Paqësor.[4]

[3] <https://siwi.org/latest/the-clean-india-mission-worlds-largest-sanitation-initiative/>

[4] <https://www.waterforwomenfund.org/en/index.aspx>

QASJE E SIGURTE NE LEHTESIRAT WASH

REKOMANIME PER VEPRIM

3. Strategjia WASH e UNICEF's

- Përfshiu komunitetet në projektimin e sistemeve të furnizimit me ujë të përshtatur për nevojat lokale
- Promovoi barazinë gjinore duke integruar menaxhimin e higjienës menstruale në programet WASH të shkollës
- Ndërtoi kapacitetet e qeverisë dhe palëve të tjera të interesuara për të drejtat dhe qëndrueshmërinë e WASH [5]

2. Zhvillim lokal bazuar në qasje ndaj komunitetit (CBA) në Ukrainë

- Mbështeti 819 organizata me bazë komuniteti në zbatimin e 46 skemave për ujë të pijshëm
- Mobilizoi komunitetet, autoritet lokale dhe sektorin privat për projekte të përbashkëta WASH
- Mbuloi mbi 6 milion njerëz në 2,830 njësi administrative që nga viti 2008 [6]

3. Programi i Ujësjetës kanalizimieve për zonat rurale në Shqipëri

- Ndërtoi dhe rehabilitoi sisteme ujësjetësi në rajone të ndryshme
- Investoi në skema rajonale, rrjete shpërndarje dhe burime ujore
- Financim i qeverisë dhe zbatim i bashkive [7]

4. Programe WASH në shkolla në Madagaskar nga UNICEF

- Mbështeti programe WASH në 5 shkolla pilote me pjesëmarrjen e 1,315 studenteve femra
- Ofroi trainime për studentë dhe mësues mbi ruajtjen e ujit, edukimin mjedisor dhe higjienën/shëndetin menstrual [8]
- Synoi në përmirësimin e kushteve të këqija ndikojnë në mënyrë disproporcionale në arsimimin e vajzave

[5] <https://www.wvi.org/sites/default/files/2023-06/WASH%20Core%20Project%20Model.pdf>

[6] https://info.undp.org/docs/pdc/Documents/UKR/2018-05-31%20CBA%20III_Project_Final_Report_EU.pdf

[7] https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/9e3ea690-57c7-4fe1-804d-acdbd9efe234_en?filename=pf8_water_sector_en.pdf

[8] <https://www.giz.de/en/downloads/2021-success-stories-and-lessons-learned.pdf>

QASJE E SIGURTE NE LEHTESIRAT WASH

REKOMANIME PER VEPRIM

Konkluzione

Si përfundim, rekomandimet e përshkruara në këtë dokument janë hapa thelbësorë drejt rritjes së aksesit të sigurt në objektet e Ujit, Kanalizimeve dhe Higjienës (WASH) për gjinitë jo-mashkullore. Duke u fokusuar në përmirësimet e infrastrukturës, programet e ndërgjegjësimit, nismat e angazhimit të komunitetit, përmirësimet e mirëmbajtjes dhe pastërtisë, masat e shtuara të sigurisë dhe përmirësimi i ndriçimit dhe dukshmërisë, ne mund të krijojmë mjedise gjithëpërfshirëse dhe të sigurta që plotësojnë nevojat e ndryshme të grave dhe gjinive të marginalizuara. Këto veprime nuk adresojnë vetëm kërkesat e infrastrukturës fizike, por gjithashtu promovojnë ndërgjegjësimin, fuqizimin dhe përfshirjen e komunitetit në sigurimin e aksesit të barabartë në objektet WASH. Duke advokuar për projekte të objekteve me ndjeshmëri gjinore, fushata edukative mbi të drejtat e WASH, proceset e vendimmarrjes të udhëhequra nga komuniteti, praktikat e rregullta të mirëmbajtjes, veçoritë e përmirësuara të sigurisë dhe kushtet e përmirësuara të ndriçimit, ne mund të nxisim një kulturë përfshirjeje dhe sigurie për të gjithë individët që përdorin objektet publike WASH.

Supported by:

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation,
Nuclear Safety and Consumer Protection

based on a decision of
the German Bundestag

BARAZI GJINORE NE SEKTORIN E UJIT DHE HIGJENES REKOMANDIME PER VEPRIM

Hyrje

Në sektorin e ujit, kanalizimeve dhe higjienës (WASH), barazia gjinore luan një rol qendror në promovimin e gjithëpërfshirjes, barazisë dhe fuqizimit.

Duke njohur rëndësinë e barazisë gjinore në krijimin e një sektori WASH më të qëndrueshëm dhe me ndikim, është e domosdoshme t'i jepet përparësi përfshirjes dhe barazisë të të gjitha gjinive në vendin e punës. Duke përkrahur iniciativat që promovojnë diversitetin, respektin dhe drejtësinë, ne mund të kultivojmë një mjedis pune që jo vetëm avancohet barazinë gjinore, por gjithashtu nxit ndryshime pozitive sociale brenda sektorit.

Vlerësimi i gjendjes aktuale

- Sektorët dhe profesionet parësore të përfaqësuara në WASH
 - Inxhinierët: Inxhinierët profesionistë luajnë një rol vendimtar në projektimin dhe zbatimin e infrastrukturës së ujit dhe kanalizimeve për të siguruar akses në ujë të pastër.
 - Ofruesit e shërbimit: Ata punojnë direkt në ofrimin e shërbimeve dhe sigurojnë shpërndarjen e ujit të pastër, objekteve sanitare dhe shërbimeve higjienike për komunitetet në nevojë.
 - Edukatorët: Edukatorët dhe trajnerët janë thelbësorë në rritjen e ndërgjegjësimit për praktikën e duhur higjienike, kanalizimet dhe rëndësinë e ujit të pastër në komunitet.
 - Politikbërësit: Individët e përfshirë në politikëbërje brenda departamenteve dhe enteve qeveritare kontribuojnë në formësimin e rregulloreve dhe iniciativave që promovojnë sigurinë e ujit dhe praktikën higjienike.

Këta sektorë dhe profesione bashkëpunojnë për të adresuar sfidat që lidhen me ujin e pijshëm, higjienën dhe kanalizimet në rajonin e Ballkanit, veçanërisht duke u fokusuar në zonat rurale ku aksesin në këto nevoja themelore është i kufizuar.

BARAZI GJINORE NE SEKTORIN E UJIT DHE HIGJENES

REKOMANDIME PER VEPRIM

- Identiteti gjinor ndërmjet punonjësve
 - Të dhënat tregojnë se rajoni karakterizohet nga norma gjinore patriarkale, të cilat historikisht kanë çuar në pabarazi në mundësitë e punësimit midis gjinive. Ndërkohë që janë bërë përpjekje për të promovuar barazinë gjinore, sfidat vazhdojnë në ndryshimin e mentaliteteve tradicionale ndaj roleve gjinore. Shkalla e përgjigjeve të sondazhit të fundit në Shqipëri dhe Serbi përbëhej nga 82%-92% e pjesëmarrësve meshkuj, duke treguar se sektori WASH mbetet ende shumë i dominuar nga meshkujt.
- Pabarazitë gjinore në role të ndryshme.
 - Të dhënat theksojnë pabarazitë e rëndësishme gjinore në rajonin e Ballkanit në role të ndryshme në sektorin e Ujit, Kanalizimeve dhe Higjienës (WASH). Gratë përballen me sfida në qasjen në punë të paguar për shkak të traditës dhe mungesës së shërbimeve të kujdesit, duke çuar në një hendek gjinor rajonal në fuqinë punëtore prej 22.5 përqind.

Gratë kryesisht mbajnë barrën e punës së papaguar në familje, duke ndikuar në pjesëmarrjen e tyre në punësim me pagesë. Për më tepër, normat kulturore që promovojnë ndarjen tradicionale të punës kontribuojnë në pabarazitë gjinore në fuqinë punëtore. Pavarësisht disa përparimeve në përfaqësimin e grave në organet legjislative dhe në menaxhimin e sektorit privat, pjesëmarrja e grave në rolet vendimmarrëse ekzekutive mbetet më e ulët se ajo e burrave në të gjithë ekonomitë rajonale. Rezultatet e anketave të kryera së fundmi në rajon tregojnë se veçanërisht 10-20% e grave që punojnë në këtë sektor nxjerrin në pah strukturat dhe mundësitë e pabarabarta. P.sh. rreth 10% e pjesëmarrësve përjetojnë rregullisht diskriminim dhe rreth 20% thonë se nuk ka vendimmarrje gjithëpërfshirëse në institucionin e tyre. Këto pabarazi nënvizojnë nevojën për përpjekje për të adresuar pabarazitë gjinore dhe për të promovuar përfshirjen brenda sektorit WASH në rajonin e Ballkanit

BARAZI GJINORE NE SEKTORIN E UJIT DHE HIGJENES

REKOMANDIME PER VEPRIM

Rekomandime për veprim

Politika dhe kultura organizative

Përfaqësim drejtues

Sigurimi i përfaqësimit të ekuilibruar ndërmjet gjinive si në nivelin e përgjithshëm të punonjësve ashtu edhe në rolet drejtuese përfshin vlerësimin e shpërndarjes gjinore për të identifikuar çdo pabarazi dhe për të promovuar barazinë. Ky vlerësim është vendimtar për krijimin e një mjedisi pune të larmishëm dhe gjithëpërfshirës që pasqyron shoqërinë dhe ofron mundësi të barabarta për të gjithë individët.

Përfaqësimi i balancuar ndërmjet gjinive nxit diversitetin e mendimit, rrit proceset e vendimmarrjes dhe promovon një kulturë organizative më gjithëpërfshirëse. Ndihmon në parandalimin e paragjytimeve, inkurajon novacionin dhe pasqyron një mjedis të drejtë dhe të barabartë në vendin e punës.

P.sh.: Një organizatë mund të kryejë auditime të rregullta gjinore për të analizuar përbërjen gjinore të fuqisë së saj punëtore në të gjitha nivelet, përfshirë drejtimin. Organizatat mund të punojnë drejt arritjes së një përfaqësimi më të drejtë në të gjitha postet duke vendosur objektiva të detyrueshëm për ekuilibrin gjinor dhe duke zbatuar strategji për të adresuar çdo ç'ekuilibër, të tilla si përpjekjet për rekrutim ose programet e zhvillimit të lidershit për gjinitë e nënpërfaqësuar.

Mundësitë e rritjes në karrierë

Vlerësimi nëse të gjitha gjinitë kanë mundësi të barabarta për rritjen në karrierë përfshin shqyrtimin e faktorëve të tillë si normat e promovimit, qasjen në programet e trajnimit dhe zhvillimit dhe mundësitë e mentorimit për të siguruar drejtësi dhe barazi në perspektivat e zhvillimit. Ky vlerësim është thelbësor për të identifikuar dhe trajtuar çdo pengesë ose paragjykim sistematik që mund të pengojë gjinitë e caktuara të përparojnë në karrierë, duke promovuar një mjedis pune më gjithëpërfshirës dhe të bazuar në merita.

Sigurimi i mundësive të barabarta për rritjen e karrierës jo vetëm që promovon drejtësinë dhe diversitetin, por gjithashtu maksimizon mbajtjen e talentëve, angazhimin dhe suksesin organizativ. Ajo nxit një kulturë të përfshirjes ku individët njihen dhe shpërblehen bazuar në aftësitë, performancën dhe potencialin e tyre dhe jo në gjini.

BARAZI GJINORE NE SEKTORIN E UJIT DHE HIGJENES

REKOMANDIME PER VEPRIM

P.sh.: Zbatimi i programeve të mentorimit që çiftojnë punonjësit me drejtuesit e lartë me arsim të ndryshëm mund të ndihmojë në adresimin e pabarazive në qasjen në udhëzime dhe mbështetje për rritjen e karrierës. Për më tepër, kryerja e vazhdueshme e proceseve të promovimit për të identifikuar dhe eliminuar paragjykimet, ofrimi i aksesit të barabartë në mundësi trajnimi për zhvillimin e aftësive dhe krijimi i rrugëve të qarta për avancim bazuar në performancë mund të ndihmojë në kalimin e barrierave që pengojnë përparimin në karrierë për të gjitha gjinitë.

Kultura e vendit të punës

Vlerësimi i kulturës së përfshirjes në vendin e punës në lidhje me drejtësinë gjinore përfshin vlerësimin e politikave, praktikave dhe qëndrimeve për të siguruar drejtësi, respekt dhe mundësi të barabarta për të gjitha gjinitë. Ky vlerësim është thelbësor për të identifikuar fushat ku nevojiten përmirësime për të nxitur një mjedis më gjithëpërfshirës që vlerëson diversitetin, promovon barazinë gjinore dhe mbështet mirëqenien e të gjithë punonjësve. Vlerësimi i kulturës në vendin e punës për drejtësinë gjinore është thelbësor për të krijuar një mjedis mbështetës dhe të barabartë ku të gjithë individët ndihen të vlerësuar, të respektuar dhe të fuqizuar. Një kulturë që i jep prioritet gjithëpërfshirjes jo vetëm rrit moralin dhe angazhimin e punonjësve, por gjithashtu kontribuon në suksesin organizativ duke përdorur perspektiva dhe talente të ndryshme.

P.sh.: Kryerja e anketave anonime ose grupeve të fokusit për të mbledhur reagime nga punonjësit mbi perceptimet e tyre për barazinë gjinore, përfshirjen dhe mundësitë për avancim në karrierë mund të japin informacion të vlefshëm për fushat që kanë nevojë për përmirësim. Zbatimi i programeve të trajnimit mbi paragjykimet, ndërgjegjësimi për diversitetin dhe praktikat gjithëpërfshirëse të drejtimit mund të ndihmojë në edukimin e punonjësve dhe nxitjen e një kulture më gjithëpërfshirëse në vendin e punës që vlerëson drejtësinë gjinore.

Më tej, organizata mund të nxisë proceset gjithëpërfshirëse të vendimmarrjes duke marrë parasysh perspektivat gjinore dhe të promovojë një qasje bashkëpunuese që vlerëson pikëpamjet e ndryshme.

BARAZI GJINORE NE SEKTORIN E UJIT DHE HIGJENES

REKOMANDIME PER VEPRIM

Trainimi, mbështetja dhe lehtësirat

Trainim mbi barazinë gjinore

Ofrimi i programeve të trajnimit në lidhje me barazinë gjinore përfshin edukimin e punonjësve për tema të tilla si barazia gjinore, paragjykimet, gjuha përfshirëse dhe krijimin e një mjedisi pune të respektueshëm për të gjitha gjinitë. Ky trajnim është thelbësor për të rritur ndërgjegjësimin, për të promovuar mirëkuptimin dhe për të nxitur një kulturë respekti dhe barazie brenda vendit të punës. Ndiemon në luftimin e stereotipeve, paragjyimeve dhe diskriminimit, duke promovuar diversitetin dhe barazinë gjinore në vendin e punës.

P.sh.: Organizimi i seminareve mbi ndjeshmërinë gjinore, përfshirjen e diversitetit dhe trajnimin mbi paragjykimin e pavetëdijshëm mund t'i ndihmojë punonjësit të njohin dhe adresojnë çështjet e lidhura me gjininë në vendin e punës. Sigurimi i burimeve, të tilla si module online ose materiale edukative, për të rritur ndërgjegjësimin dhe kuptimin e drejtësisë gjinore mund t'i fuqizojë punonjësit të kontribuojnë në një mjedis pune më gjithëpërfshirës.

Mbështetje për ekuilibrin punë-jetë

Këto masa përfshijnë vlerësimin e efektivitetit të politikave aktuale në promovimin e ekuilibrit mes punës dhe jetës dhe identifikimin e fushave për përmirësim për të mbështetur më mirë nevojat e ndryshme të të gjitha gjinive. Ky proces synon të sigurojë që politikat të jenë gjithëpërfshirëse, të barabarta dhe të përgjegjshme ndaj kërkesave të ndryshme të jetës së punës me të cilat përballen punonjësit.

P.sh.: Kryerja e sondazheve ose grupeve të fokusit për të marrë reagime nga punonjësit mbi efektivitetin e politikave aktuale të punës në përmbushjen e nevojave të balancës punë-jetë mund të japë informacion për përmirësim. Propozimi i ndërhyrjeve të tilla si: mundësitë e zgjeruara të telekomunikacionit, organizimet fleksibël të planifikimit ose programet e mbështetjes për kujdesin ndaj fëmijëve mund të përshtaten më mirë me nevojat e ndryshme të punonjësve sipas gjinive dhe të promovojnë një ekuilibër më të shëndetshëm punë-jetë.

BARAZI GJINORE NE SEKTORIN E UJIT DHE HIGJENES

REKOMANDIME PER VEPRIM

Qasja në lehtësira

Vlerësimi i objekteve në vendin e punës për përfshirjen gjinore përfshin vlerësimin e qasjes dhe gjithëpërfshirjes në lehtësira si tualete, dhoma të zhveshjes dhe dushe për t'u siguruar që ato plotësojnë nevojat e të gjitha gjinive. Ky vlerësim është thelbësor për të krijuar një mjedis mikpritës që respekton identitete të ndryshme gjinore dhe promovon ndjenjën e përkatësisë për të gjithë punonjësit. Duke siguruar që objektet janë gjithëpërfshirëse dhe të aksesueshme, organizatat nxisin një kulturë barazie, diversiteti dhe pranimi që kontribuon në mirëqenien e punonjësve dhe kënaqësinë e përgjithshme në vendin e punës.

Shembull: i përmirësimit të përfshirjes gjinore në mjediset e vendit të punës është sigurimi i banjove asnjëanëse për gjinitë ose hapësira të dedikuara që janë të sigurt, private dhe komode për të gjithë individët. Duke vlerësuar rregullisht këto objekte, adresuar menjëherë shqetësimet dhe emërtimi i qartë i tyre për të siguruar gjithëpërfshirje mund të krijojë një mjedis më mikpritës për punonjësit e të gjitha gjinive.

Strategji për zbatim

Iniciativa për barazi gjinore

- Një organizatë mund të rishikojë politikat e rekrutimit për të siguruar që promovon diversitetin dhe parandalon paragjykimet në praktikën e punësimit.
- Advokim për sisteme paqe transparente dhe të barabarta për role dhe përgjegjësi të barabarta.

Rritja e diversitetit në vendin e punës

- Një organizatë mund të zhvillojë audite të rregullta gjinore për të analizuar përbërjen gjinore në vendin e punës në të gjitha nivelet, përfshirë dhe pozicionet drejtuese.
- Një organizatë mund të rishikojë politikat e rekrutimit për të siguruar që promovon diversitetin dhe parandalon paragjykimet në praktikën e punësimit.
- Vendosja e objektivave detyruese për balancën gjinore dhe zbatimin e strategjive për të adresuar çdo çekuilibër, të tilla si përpjekjet e synuara për rekrutim ose programet e zhvillimit të lidershit për gjinitë e nënpërfaqësuar.

BARAZI GJINORE NE SEKTORIN E UJIT DHE HIGJENES

REKOMANDIME PER VEPRIM

Mbështetje për zhvillim karriere & page të barabartë

- Zbatimi i programeve të mentorimit hartuar për të adresuar nevojat e punonjësve të të gjitha gjinive.
- Kryerja e vlerësimeve të vazhdueshme të proceseve të promovimit për të identifikuar dhe eliminuar paragjykimet, ofrimi i aksesit të barabartë në mundësi trajnimi për zhvillim aftësie dhe krijimi i rrugëve të qarta për rritje bazuar në performancë mund të ndihmojë në heqjen e barrierave që pengojnë përparimin në karrierë për të gjitha gjinitë.

Kultura e vendit të punës

- Zhvillimi i vrojtimeve anonime ose i grupeve të fokusit për të marrë reagime nga punonjësit mbi perceptimet e tyre për baraza gjinore, përfshirje dhe mundësi.
- Nxitja e proceseve vendimarrëse gjithpërfshirëse duke marrë në konsideratë perspektivat gjinore.
- Promovimi i qasjes bashkëpunuese që vlerëson pikëpamje të shumëllojshme.

Trainim, mbështetje dhe lehtësira

- Organizimi i workshopeve mbi ndjeshmërinë gjinore, përfshirjen, dhe trajnime mbi paragjykimet gjinore.
- Ofrimi i burimeve, si modle online ose materiale edukuese për të rritur ndërgjegjësimin dhe të kuptuarin ndaj barazisë gjinore.
- Kryerja e sondazheve ose grupeve të fokusit për të marrë reagime nga punonjësit mbi efektivitetin e politikave aktuale të punës në përmbushjen e nevojave të balancës punë-jetë.
- Propozimi i rregullimeve të tilla si mundësitë e punës nga shtëpia, fleksibiliteti në planifikim ose programe të mbështetjes për kujdesin ndaj fëmijëve.
- Sigurimi i banjove neutrale ndaj gjinisë ose hapësira të dedikuara që janë të sigurta, private dhe komode për të gjithë individët.

BARAZI GJINORE NE SEKTORIN E UJIT DHE HIGJENES

REKOMANDIME PER VEPRIM

Vlerësimi i efektshmërisë së iniciativave për barazi gjinore

- Vlerësimi i efektivitetit të iniciativave në nxitjen e përfshirjes kërkon vlerësimin e ndikimit të tyre në promovimin e diversitetit, barazisë dhe një mjedisi mbështetës pune. Ky vlerësim i ndihmon organizatat të kuptojnë se çfarë funksionon mirë dhe ku nevojiten përmirësime për të krijuar një kulturë më gjithëpërfshirëse në vendin e punës. Është e rëndësishme të sigurohet që përpjekjet për të promovuar gjithëpërfshirjen po japin rezultate pozitive dhe të identifikohen fushat për përmirësim.
- P.sh.: Kryerja e anketave të rregullta të punonjësve ose grupeve të fokusit për të mbledhur komente mbi ndikimin e programeve të trajnimit të diversitetit në vendin e punës mund të sigurojë njohuri të vlefshme për iniciativat e ardhshme.

Konkluzione

Barazia gjinore brenda sektorit WASH është një përpjekje e shumëanshme që kërkon një qasje gjithëpërfshirëse për të adresuar nevojat dhe sfidat e ndryshme me të cilat përballen individët e të gjitha gjinive. Duke integruar parimet e barazisë gjinore në politika, programe dhe lehtësira, organizatat mund të krijojnë një mjedis më gjithëpërfshirës dhe mbështetës që fuqizon njësoj gratë, burrat dhe pakicat gjinore. Prioritizimi i përgjegjshmërisë gjinore nxit pjesëmarrje më të madhe, udhëheqje dhe mundësi vendimmarrëse për të gjithë individët. Në fund të fundit, duke përkrahur iniciativat e barazisë gjinore në sektorin WASH, organizatat mund të kontribuojnë në një shoqëri më të barabartë, të drejtë dhe më të lulëzuar për të gjithë.

PRODUKTET DHE VARFËRIA MENSTRUALE

REKOMANDIME PËR VEPRIM

HYRJE

Trajtimi i varfërisë menstruale dhe promovimi i shëndetit menstrual në Ballkan është veçanërisht i rëndësishëm pasi pabarazitë në qasjen ndaj gjinekologjisë moderne, kontracepsionit dhe ujit të pastër shtojnë sfidat me të cilat përballen gratë dhe vajzat në menaxhimin e periodave të tyre. Ndryshe nga vendet në Evropën Qendrore, vendet e Ballkanit, si Shqipëria, Bosnja dhe Hercegovina, Maqedonia e Veriut, Kosova dhe Serbia, ndeshen me qasje të kufizuara në shërbim shëndetësor cilësor dhe shërbime moderne të shëndetit riprodhues. Zonat rurale në Ballkan shpesh përballen me vështirësi në qasjen në ujë të pastër dhe objektet shëndetësore mbingarkohen me shëndetin seksual dhe riprodhues të grave duke nxitur pabarazinë gjinore. Këta faktorë kontribuojnë në pabarazinë në shëndetin e grave dhe theksojnë nevojën urgjente për edukim gjithëpërfshirës, fushata ndërgjegjësimi dhe ndryshime politikash për të trajtuar në mënyrë efektive varfërinë riprodhuese në rajonin e Ballkanit.

Situata aktuale

Menaxhimi i shëndetit menstrual mbetet një sfidë e rëndësishme në Ballkan, veçanërisht në zonat rurale ku qasja në ujë të pastër dhe shërbime moderne shëndetësore është e kufizuar. Shumë gra dhe vajza përballen me vështirësi në qasjen ndaj produkteve menstruale të përballueshme dhe cilësore, shpesh duke iu drejtuar alternativave johigjienike.[1] Pabarazitë në gjendjen ekonomike dhe njohuritë e kufizuara rreth menstruacioneve para rrjedhjeve i përkeqësojnë më tej këto çështje.[2] Stigma që shoqëron menstruacionet si stresi, turpi dhe frika nga rrjedhja ose era dhe mungesa e edukimit gjithëpërfshirës kontribuojnë në praktikën e dobët të higjienës menstruale dhe përvoja negative. Në një sondazh të kryer së fundmi, 43% e pjesëmarrësve shqiptarë shprehen se përballen me probleme në lidhje me praktikën e tyre menstruale. Në anketën e kryer, rreth 30% përmendin se nuk mund të flasin lirisht për menstruacionet dhe 11% (nga Serbia) deri në 50% (nga Shqipëria) ndjehen të stigmatizuar për shkak të menstruacioneve. Gjithashtu rreth 50% treguan se nuk kanë qasje në produktet menstruale gjatë ditës në shkollë apo në punë. Përpjekjet për të luftuar varfërinë menstruale në rajon përfshijnë iniciativë për të rritur qasjen në ujë të pastër, për të larguar stigmën përmes fushatave ndërgjegjëse dhe për të avokuar për ndryshime sistematike në sistemin shëndetësor dhe arsimor.

- [1] <https://borgenproject.org/period-poverty-in-the-balkans/>
- [2] *ibid.*; <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9245245/>

PRODUKTET DHE VARFËRIA MENSTRUALE

REKOMANDIME PËR VEPRIM

ANALIZA KOSTO-PËRFITIM

Produkti / Kriteri [3][4][5]	Rehatia	Higjena	Miqësore me mjedisin	Kosto financiare
Peceta higjenike (njëpërdorimshe)	Moderuar deri e lartë	E Lartë	E ulët	Moderuar
Tampone (njëpërdorimësh)	E Lartë	E Lartë	E ulët	Moderuar
Kupa menstruale (të ripërdorshme)	Moderuar deri e lartë	E Lartë	E Lartë	E ulët
Disqe menstruale (të ripërdorshme)	Moderuar deri e lartë	E Lartë	E Lartë	E ulët
Disqe menstruale (një përdorimshe)	Moderuar deri e lartë	E Lartë	E ulët	Moderuar deri e lartë
Pëlhura që lahen (të ripërdorshme)	Moderuar	Moderuar deri e lartë	E Lartë	E ulët
Pëlhura që lahen (një përdorimshe)	E ulët deri e moderuar	E ulët deri e moderuar	Moderuar	Shumë e ulët
Të brendshme menstruale (të ripërdorshme)	E Lartë	E Lartë	E Lartë	E ulët deri e moderuar
Sfungjerë menstrual (të ripërdorshme)	Moderuar	Moderuar deri e lartë	E Lartë	E ulët
Letër tualeti (një përdorimshe)	E ulët	E ulët	E ulët	shumë e ulët
Veshje për mbathje (njëpërdorimshe)	Moderuar deri e lartë	Moderuar deri e lartë	E ulët	E ulët deri e moderuar
Pa produkte (gjak derdhje)	E ulët	E ulët	E Lartë	Shumë e ulët

[3] <https://www.liebertpub.com/doi/full/10.1089/whr.2021.0131>

[4] <https://iwaponline.com/washdev/article/13/7/494/95798/Building-a-business-case-for-workplace-menstrual>

[5] https://www.globalwaters.org/sites/default/files/cba_learning_brief_3-15-2022.pdf

PRODUKTET DHE VARFËRIA MENSTRUALE

REKOMANDIME PËR VEPRIM

Në përmbledhje, produktet menstruale të ri përdorshme si kupat menstruale, pecetat, të brendshmet menstruale dhe sfungjerët menstrual janë opsione miqësore me mjedisin dhe me kosto efektive në terma afatgjatë. Ato ofrojnë rehati, mbajnë higjenë të mire, kujdes të duhur, dhe krijojnë më pak mbetje krahasuar me opsionet një përdorimshe si peceta higjenike dhe lines.

Rekomandime për veprim

Promovimi i qasjes dhe i përballueshmërisë

Ofrimi falas i produkteve menstruale në hapësirat publike, shkollë dhe punë

Kjo masë është thelbësore për të siguruar që personat që menstruojnë të kenë qasje në produktet thelbësore të higjienës, pavarësisht nga gjendja e tyre financiare. Nga nisma të tilla përfitojnë veçanërisht komunitetet e marxhinalizuara dhe individët që përballen me vështirësi ekonomike, duke siguruar dinjitetin dhe rehatinë e tyre gjatë menstruacioneve (p.sh. njerëzit e varfër dhe të pastrehë). Për më tepër, promovimi i nismave të tilla në institucione publike (p.sh. përmes tabelave informuese për ofrimin falas të produkteve menstruale) mund të rrisë vetëdijen e mëtejshme për këtë temë për të gjithë njerëzit që e vënë re atë. Skocia përfaqëson një shembull shumë të mirë, pasi detyron ligjërisht qeverin lokale dhe institucionet arsimore të ofrojnë produkte falas për menstruacionet [6]. Një kanton boshnjak ofroi peceta higjenike dhe edukim shëndetësor menstrual në shkolla për të paktën një vit [7].

Ofrimi i lehtësirave për kujdes menstrual

Është e rëndësishme që të ketë infrastrukturë dhe burime të përshtatshme për të mbështetur individët që menstruojnë në menaxhimin e periodave në mënyrë higjenike dhe komode. Kjo pikë është thelbësore sepse mungesa e aksesit në ambientet e duhura mund të çojë në rreziqe shëndetësore, siklet dhe stigmë sociale për to.

Një shembull i adresimit të kësaj çështjeje mund të përfshijë krijimin e vendeve të caktuara në hapësirat publike, shkollat dhe vendet e punës për higjienën menstruale. Këto vende mund të pajisen me tualete të pastra dhe të veçuara, ujë të rrjedhshëm, kosha për hedhjen e produkteve sanitare dhe furnizime me peceta dhe tampona.

Veçanërisht për personat e pastrehë, ambientet të tilla në hapësirat publike janë të rëndësishme pasi ata nuk kanë ndonjë vend tjetër ku të shkojnë për kujdesin e tyre menstrual.

- [6] <https://time.com/6206216/scotland-law-period-poverty/#:~:text=In%20January%202021%2C%20the%20U.K.,law>
- [7] <https://balkaninsight.com/2022/09/05/bosnia-canton-offers-school-pupils-free-sanitary-pads/>

PRODUKTET DHE VARFËRIA MENSTRUALE

REKOMANDIME PËR VEPRIM

Advokim për politika që reduktojnë barren financiare (psh. taksa) për produktet menstruale, sidomos për grupet vulnerabël.

Politika të tilla si eliminimi i taksave për produktet e higjienës menstruale ndihmojnë në zbutjen e barrës financiare për grupet vulnerabël dhe promovojnë barazinë menstruale dhe përfshirjen. Avantazhi i politikave të tilla është se përfitojnë menjëherë të gjithë njerëzit që menstruojnë. Masat shtesë si subvencionet kombëtare janë një tjetër mundësi. Shembujt përfshijnë Mbretërinë e Bashkuar dhe Irlandën me TVSH zero për produktet menstruale [8].

Edukim dhe ndërgjegjësim

Zhvillimi i programeve edukuese për të rritur njohuritë mbi menaxhimin e higjienës menstruale.

Kjo është thelbësore për thyerjen e tabuve dhe davaritjen e miteve rreth menstruacioneve dhe duhet t'u drejtohet nxënësve që në moshë të re. Duke promovuar një kuptim më të mirë të shëndetit menstrual, individët mund të bëjnë zgjedhje të informuara për praktikatat e tyre higjienike, duke çuar në përmirësimin e mirëqenies së përgjithshme. Për shembull, njëzet e pesë përqind e projekteve arsimore të Bankës Botërore kishin komponentë që trajtonin menaxhimin e higjienës menstruale, sigurimin e tualeteve sanitare dhe higjienike, ose tualete të veçanta për vajzat dhe djemtë në shkolla [9].

Nxitja e dialogut të hapur mbi menstruacionet për të ulur stigmën dhe rritur mirëkuptimin.

Nxitja e dialogut të hapur rreth menstruacioneve krijon një mjedis mbështetës ku individët ndihen rehat për të diskutuar përvojat e tyre menstruale, duke reduktuar stigmën dhe duke promovuar përfshirjen në shoqëri. Përveç kësaj, ofrimi i materialeve edukative mbi praktikatat e higjienës menstruale dhe promovimi i një kulture të çiltërsisë dhe mirëkuptimit rreth menstruacioneve mund të mbështesë më tej individët në menaxhimin e periodave të tyre me dinjitet dhe lehtësi.

Të dyja duhet të promovohen njëkohësisht si për të rritur ndërgjegjësimin dhe për të reduktuar stigmën.

-
- [8] <https://blogs.worldbank.org/education/menstrual-health-and-hygiene-what-role-can-schools-play>
 - [9] <https://www.standard.co.uk/news/health/what-tampon-tax-sanitary-products-period-pants-b1129937.html#:~:text=The%20tampon%20tax%20was%20abolished,applying%20to%20women%27s%20sanitary%20products.>

PRODUKTET DHE VARFËRIA MENSTRUALE

REKOMANDIME PËR VEPRIM

Qëndrueshmëri dhe mjedis

Rritja e ndërgjegjësimit mbi ndikimin në mjedis të produkteve në fund të ciklit dhe nxitja e alternativave miqësore me mjedisin.

Përmbajtja e përbërësve plastikë në këto produkte, si filli i tamponit dhe shiritat e pasmë, kërkon sasi të mëdha të lëndëve djegëse fosile, duke rritur ndikimin në mjedis. Hedhja e gabuar, përfshirë shkarkimin e këtyre artikujve në tualete, çon në ndotjen e ujrave dhe plazheve, dhe sasi të konsiderueshme përfundojnë në vend depozitime ku duhen shekuj për t'u dekompozuar. Rritja e ndërgjegjësimit për ndikimin mjedisor të këtyre produkteve nxit një ndjenjë përgjegjësie për të bërë zgjedhje të zgjuara për mjedisin, duke çuar në një të ardhme më të qëndrueshme për të gjithë.

Promovimi i produkteve menstruale të qëndrueshme të tilla si kupa dhe peceta të ripërdorshme.

Përdorimi i produkteve të tilla kontribuon në përpjekjet për të mbrojtur mjedisin. Duke inkurajuar adoptimin e alternativave miqësore me mjedisin, ne mund të reduktojmë ndikimin mjedisor të produkteve menstruale, të cilat shpesh përfundojnë në vend depozitime dhe kontribuojnë në ndotje. Kalimi në opsione miqësore me mjedisin, si kupat e menstruacioneve, pecetat e ripërdorshme dhe produktet me pambuk organik mund të zvogëlojë ndjeshëm gjurmën e karbonit lidhur me kujdesin menstrual, i cili vlerësohet të jetë rreth 5.3 kg ekuivalent të CO₂ për person në vit [10].

- [10] <https://friendsoftheearth.uk/sustainable-living/plastic-periods-menstrual-products-and-plastic-pollution>

Strategjitë për zbatim / Praktikë më të mira

- Heqja e TVSH për produktet menstruale.
- Ofrimi i lehtësirave për kujdes menstrual në vendet publike, shkolla dhe qendra pune.
- Përfshirja e shëndetit menstrual në kurrikulën shkollore.
- Ofrimi i leksioneve dhe workshopeve për publikun mbi shëndetin menstrual.
- Ofrimi i materialeve edukuese për të gjitha autoritetet dhe institucionet publike.

PRODUKTET DHE VARFËRIA MENSTRUALE

REKOMANDIME PËR VEPRIM

Strategjitë për zbatim / Praktikë më të mira

- Zbatimi i leksioneve të detyrueshme mbi shëndetin dhe varfërinë menstruale për punonjësit e sektorit publik.
- Financimi i projekteve të shoqërisë civile mbi shëndetin menstrual.
- Përfshirja e aspekteve mjedisore (psh. ndikimi i produkteve menstruale tradicionale dhe alternativat miqësore me mjedisin) në këto programe edukimi dhe informimi.

Konkluzione

- Promovoni aksesin në produktet dhe informacionin mbi menstruacionet: Iniciativat duhet të përqendrohen në sigurimin e qasjes në produktet menstruale si dhe përballueshmërisë së tyre

- Sigurimi i lehtësirave për kujdesin menstrual: Sigurimi i lehtësirave që u mundësojnë individëve që menstruojnë të kujdesen për veten gjatë menstruacioneve është thelbësore. Kjo përfshin aksesin në shërbimet e ujit, kanalizimeve dhe mbetjeve

- Krijoni mjedise mbështetëse: Është thelbësore të krijohen mjedise pozitive dhe mbështetëse që lejojnë individët që menstruojnë të marrin pjesë plotësisht në të gjitha sektorët e jetës, si arsim, punë dhe sport

- Normalizimi i menstruacioneve: Edukimi i individëve në shkollë dhe më gjerë për menstruacionet, ndryshimet dhe praktikën e higjienës. Inkurajimi i diskutimeve të hapura rreth menstruacioneve, ftimi i folësve të përfshirë në adresimin e varfërisë menstruale dhe promovimi i një kulture respekti me zero tolerancë për shakatë përçmuese për menstruacionet është jetike

- Advokoni për ndryshime politikash: Advokimi për politika që rrisin aksesin në produktet e higjienës menstruale, metodat e sigurta të menaxhimit të menstruacioneve dhe edukimin e shëndetit riprodhues është thelbësor në luftimin e varfërisë menstruale

Duke u fokusuar në këto pika kyçe dhe me përpjekje bashkëpunuese të institucioneve, punëdhënësve, politikëbërësve dhe komunitetit, mund të bëhen hapa të rëndësishëm në adresimin e varfërisë menstruale dhe promovimin e barazisë menstruale.